

Kistelegdi Gyűjtemény – Magángyűjteményből közkinccs

Cikkemben áttekintést adok a Forum Hungaricum Nonprofit Kft. (a Magyar Nemzeti Digitális Archívum és Filmintézet hivatalos jogutódja) és a pécsi székhelyű Baranya megyei ellátási területtel rendelkező Csorba Győző Könyvtár együttműködésén alapuló értékmentő munka egyik fejezetéről. Dr. Kistelegdi István Ybl-díjas építészmérnök, a Pécsi Tudományegyetem emeritus professzora a könyvtárnak adományozta a munkássága folyamán keletkezett fotógyűjteményét. A könyvtár Helyismereti Osztályának digitalizálásához és a feldolgozáshoz szükséges eszközöket és humánerőforrást a Forum Hungaricum biztosítja az általa koordinált országos kulturális digitalizációs közfoglalkoztatási program keretében. Szeretném bemutatni, hogy a professzor úr „cipősdobozokban” tárolt magángyűjteményéből hogyan lett mindenki számára szabadon, online elérhető közkinccs, továbbá hogy ismertessem a folyamatot, hogyan zajlott az életmű feldolgozása, hogyan jutottak el a fotók Pécsről „Hágába”, az Europeana nyilvános felületére.

Tárgyszavak: digitális archívum; digitális dokumentum; magángyűjtemény; adatbázis

Bevezetés

Dr. Kistelegdi István 2012-ben a Csorba Győző Könyvtárak adományozta a munkássága folyamán keletkezett fotógyűjteményét. Az adományozó a több, mint 5 000 fotót 1968 és 1988 között előbb a BARANYATERV (Baranya Megyei Tanács Tervező Vállalat), majd a PÉCSITERV (1979-ig Pécsi Tervező Vállalat, majd Déldunántúli Tervező Vállalat) tervezőjeként készítette. A gyűjtemény részben lefedi Pécs és Baranya megye, valamint Somogy és Tolna megye állami építkezéseit az 1970-es évektől a rendszerváltásig. A fotók állományba vétele és feldolgozása a Helyismereti Osztály feladata lett. A fotógyűjtemény digitalizálása már 2012-ben megkezdődött, de humánerőforrás-hiány és a megfelelő technikai eszközök hiánya miatt nem fejeződött be. Ekkor a fotók – visszakereshetőségét biztosító – metaadatainak felvételére sem volt kapacitás. Közreműködéssel 2015 végén megtörtént a kapcsolatfelvétel a Csorba Győző Könyvtár és a Magyar Nemzeti Digitális Archívum és Filmintézet között. A könyvtár kétoldalú megállapodás keretén belül vállalta, hogy a – 2016. március 1. és 2017. február 28. között zajló – IV. Országos Kulturális Digitalizációs Közfoglalkoztatási Programban – több más helyismereti gyűjtemény részével együtt –, digitalizálja, feldolgozza és feltölti a MaNDA adatbázisba Dr. Kistelegdi István életművét. A Magyar Nemzeti Digitális Archívum

és Filmintézet vállalta, hogy ehhez az értékmentő munkához biztosítja a munkaállomásokat és a humánerőforrást, kezdetben hat, később kilenc fő kulturális közfoglalkoztatott munkatárs személyében. Emellett a keletkezett kulturális értékek digitális formátumait és a hozzájuk tartozó metaadatokat az Europeana felé folyamatosan exportálja.

Megjegyzés:

„A központi hivatalok és a költségvetési formában működő minisztériumi háttérintézmények felülvizsgálatával kapcsolatos intézkedésekről” szülő 1312/2016. (VI. 13.) Kormány-határozat¹ 1. melléklet 1. e) pont ec) alpontjában, továbbá „egyes központi hivatalok és költségvetési szervek formában működő minisztériumi háttérintézmények felülvizsgálatával összefüggő jogutódlásáról, valamint egyes közfeladatok átvételéről” szülő 378/2016. (XII. 2.) Kormány-rendelet² 12. §-ában meghatározott közfeladatok 2017. január 1. napján a Magyar Nemzeti Digitális Archívum és Filmintézettől a Forum Hungaricum Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társasághoz (továbbiakban: Forum Hungaricum) kerültek. Hivatalos jogutódként a Forum Hungaricum működik közre a kulturális javak digitalizálásában és a Magyar Nemzeti Digitális Archívum és Filmintézet közfoglalkoztatói státuszához kapcsolódó valamennyi jogát és kötelezettségét – beleértve a közfoglalkoztatási jogviszonyokból eredő jogokat és kötelezettségeket is – a Forum Hungari-

cum vette át, a közfoglalkoztatottak közfoglalkoztatási jogviszonyának folyamatossága mellett.

2017. január 1-jétől a Forum Hungaricum aggregációs adatbázisa viseli a *Magyar Nemzeti Digitális Archívum (MaNDA)* nevet. Ezért a félreértések elkerülése végett a cikkben, ha a jogelőd többfunkciós intézményről írok, akkor az intézmény teljes nevét írom ki (Magyar Nemzeti Digitális Archívum és Filmintézet), ha pedig az aggregációs adatbázisra utalok, akkor a MaNDA adatbázis kifejezést fogom használni.

Résztevők bemutatása

Csorba Győző Könyvtár Helyismereti Gyűjteménye

A jogelőd *Baranya Megyei Könyvtárban* az 1960-as évek elején indult meg a helyismereti dokumentumok gyűjtése. A '70-es évekre már magas színvonalú helyismereti munka zajlott a könyvtár falai között. Helyismereti tájékoztatást 1978-tól végeznek. A könyvállomány körülbelül 20 000 kötet; fellelhető benne *Kelemen Mihály* pécsi törzsorvos és *Szikrai Odó* pécsváradi szolgabíró hagyatéka is, ami körülbelül egy 4 000 kötetet számláló, a XVII-XIX. században kiadott nyomtatványokból álló együttes. A *Helyismereti Gyűjtemény* minden olyan dokumentumot tartalmaz, amely Baranya megyével kapcsolatos; tartalmukban helyi vonatkozású dokumentumok; a megye városairól, falvairól, helyi személyekről szóló irodalom; helyi szerzők művei és a helyi kiadók és nyomdák termékei 1949-ig,

illetve 1990-től. A könyvtárlátogatók rendelkezésére állnak a Baranya megye mindenkori határa közt megjelenő és megjelent napi- és hetilapok, folyóiratok eredetiben vagy fénymásolatban, mikrofilmen, valamint számítógépes terminálon. A gyűjteményben megtalálható körülbelül 70 000 egység komoly forrásértékű aprónyomtatvány (programfüzetek, plakátok, szórólapok, prospektusok, ismeretők, meghívók, névjegykártyák, gyászjelentések stb.) is. A Baranya Megyei Könyvtár tisztelete jeléül 1996-ban felvette – az előző évben elhunyt – *Csorba Győző* Kossuth-díjas költő nevét. 2010-től két nagy múltú intézmény, a *Csorba Győző Megyei Könyvtár* és a *Pécsi Városi Könyvtár* összevonva, új integrált könyvtárként a 13 000 m² alapterületű *Dél-dunántúli Regionális Könyvtár és Tudásközpontban* folytatja szakmai tevékenységét. A könyvtárkomplexum első emeletén kapott helyet a Helyismereti Osztály, továbbá ezen az emeleten található még a hírlapok, folyóiratok, szépirodalom, irodalom- és nyelvtudomány, valamint a nyelv-könyvek. A könyvtár 2011 tavaszától nagyszabású, új adatbázis készítésére vállalkozott, amelynek a *Baranyai DigiTár* elnevezést adta. A fejlesztés alapvető célkitűzése, hogy a Baranya megyében létező és a későbbiekben keletkező szellemi értékek a könyvtár weblapján³ mindenki számára hozzáférhetőek legyenek. Egy évvel az adatbázis indulása után Dr. Kistelegdi István építészmérnök úgy döntött, hogy a munkássága alatt készült több mint 5 000 felvételt tartalmazó fotógyűjteményét a Csorba Győző Könyvtár Helyismereti Gyűjteményének (1. ábra) adományozza.

1. ábra A Helyismereti Gyűjtemény olvasótere a Dél-dunántúli Regionális Könyvtár és Tudásközpont első emeletén

Fotó: Pap Dávid Zoltán | Forrás: <http://csqyk.hu>

Prof. Dr. habil. Kistelegdi István

Dr. Kistelegdi István Szombathelyen született 1944. december 7-én. A középiskolát Debrecenben végezte a *Péchy Mihály Építőipari Technikumban*. Építészmérnöki és műemlékvédelmi szakmérnöki diplomáit a *Budapesti Műszaki Egyetemen* szerezte 1968-ban és 1981-ben. 1968-72 között a BARANYATERV irányító tervezője, ezt követően, 1972-88 között a PÉCSITERV építész tervezője, műteremvezetője volt. A *Pollack Mihály Műszaki Főiskola*, majd a *PTE Pollack Mihály Műszaki Kar*, főiskolai, később habilitált tanszékvezető egyetemi tanára, napjainkban professzor emeritusa. Számos szakmai szervezetben vállal szerepet; tagja a *Magyar Építőművészek Szövetségének*, a *Magyar Urbanisztikai Társaságnak*, a *Magyar Építészkamara Oktatási Bizottságának* és a *Magyar Tudományos Akadémia Pécsi Területi Bizottságának*. Kistelegdi az egyik alapítója a magyar organikus építészet kibontakozásában fontos szerepet játszó *Pécsi Ifjúsági Irodának*, illetve a szervezethez szervesen kapcsolódó *Pécs Csoportnak*. Kutatási területe a népi építészeti hagyomány alkalmazási lehetőségei, a műemlékvédelem, a történelmi városrészek rehabilitációja, az új épületek elhelyezése történelmi környezetben, valamint a környezetkultúra és kapcsolata a felsőfokú építészeti oktatással.

Dr. Kistelegdi István többször kapott miniszteri kitüntetést, 1981-ben a pécsi történelmi belváros rehabilitációs tervéért, 1982-ben a komlói *Színház- és Hangversenyterem* épületéért. A pécsi történelmi belváros rehabilitációs tervéért 1986-ban a *Baranya megyei Tanács* által alapított *Janus Pannonus-díjban* is részesült. 1988-ban *Ybl Miklós-díjat* kapott szintén a pécsi történelmi belváros rehabilitáció és a *Művészetek Háza* tervezéséért. 1992-ben pedig az akkoriban Magyarországon még egyedülálló kereskedelmi és szolgáltató központnak számító *FEMA bevásárlóközpont* épületéért *Pro Architectura Díjat* nyert el.

Munkásságából nehéz válogatni, a legfontosabbak a következők:

- Siklós: *Ravatalozó* (1972),
- Komló: *Színház- és Hangversenyterem, Zeneiskola* (1974-82),
- Paks: *Atomerőmű lakótelep* (1973-76),
- Pécs: történelmi belváros rehabilitációja (1978-88), *Elefántos tömb* (1980-1988), *FÉSZEK Áruház* (1983), *Iparosház* (1987), *FEMA bevásárlóközpont* (1991), *Kereskedők Háza* (1992), *PTE Állam- és Jogtudományi Kar* előadóterem és au-

la, *Zsolnay Múzeum* (2004), *Fecskeház* (2005), *PTE Pollack Mihály Műszaki Kar* Boszorkány úti kollégium (2005-08), *Modern Magyar Képtár* (2008-10).

Magyar Nemzeti Digitális Archívum és Filmintézet

A Magyar Nemzeti Digitális Archívum és Filmintézet 2011-ben alakult a *Magyar Nemzeti Filmarchívum* bázisán⁴. A többfunkciós közgyűjteményi intézmény – korábbi filmintézeti feladatai mellett – célul tűzte ki, hogy digitalizálja, összegyűjtse és online elérhetővé tegye a teljes magyar kulturális örökséget, vagyis a kéziratos és nyomtatott, a képző-, ipar- és építőművészeti, zenei és táncművészeti, filmművészeti alkotásokat. A Magyar Nemzeti Digitális Archívum és Filmintézet feladata volt többek között a magyar nemzeti kultúrkincsek elérhetővé és újra felhasználhatóvá tétele az Európán keresztül, ezáltal Magyarországnak lehetősége nyílt rengeteg új adattal, digitális dokumentummal bővíteni az *Európai Unió* elektronikus könyvtárát. 2012–2013-ban elsőként vett részt az *Országos Kulturális Digitalizációs Közfoglalkoztatási Mintaprogramok* működési modelljének kialakításában. A programot a *Nemzeti Művelődési Intézet* (jelenleg *Művelődési Intézet Nonprofit Kft.*) együtt dolgozta ki, és nyújtotta be a *Belügyminisztériumnak*. A cél a helyi közösségek megerősítése és a kultúra terjesztése volt. A program jelenleg is működik, mely során a kulturális közfoglalkoztatottak olyan feladatokat láthatnak el, amelyekre ma a kistelepüléseken, különösen a hátrányos helyzetű régiókban nincs humánerőforrás. A kulturális közfoglalkoztatott munkatársak ország-szerte különböző partnerintézményeknél: önkormányzatokban, nyilvános muzeális, könyvtári, vagy levéltári közgyűjteményekben, alapítványi és egyházi gyűjteményekben, valamint kulturális feladatokat ellátó intézményekben, civil és művészeti szervezetekben dolgoznak heti negyven órában.

A Magyar Nemzeti Digitális Archívum és Filmintézet által koordinált, 2012–2013 folyamán megvalósult és sikerrel zárult kisebb mintaprogramok után 2013. november 1-jén indult el 900 fővel az I. Országos Kulturális Digitalizációs Közfoglalkoztatási Program. A második program 2014. június 1-jén indult, eredetileg 2014. november végi határidővel, azonban a program hosszabbítás után 2015. február utolsó napjáig tartott, amelynek során országosan közel 500 fő részvételével, 24 település 90 (a 2014-es programban 160) kulturális partnerintézményében, közel 400 digitalizáló eszközzel – az

apró helyi, helytörténeti gyűjteményektől a legnagyobb közgyűjteményekig – folyt a digitalizálás, kulturális adatfeldolgozás. A 2015 és 2016 között zajló harmadik, valamint a 2016 és 2017 között zajló negyedik közfoglalkoztatási programban szintén közel 500 fő és 90 intézmény vett részt. A közfoglalkoztatási programok újabb ciklusának kezdetekor a közfoglalkoztatók pályáznak a Belügyminisztériumnál a közfoglalkoztatás keretösszegére, ez az összeg határozza meg az adott közfoglalkoztatási program alatt a közfoglalkoztatottak létszámát is. A szerződéseket az intézményekkel a tárgyév márciusától a következő év február végéig kötik. A programba az intézmények saját jelentkezés alapján lépnek be, és igényelnek bizonyos dolgozói létszámot. A közfoglalkoztató és az intézmények között kétoldalú – önkormányzati koordináció esetén háromoldalú – szerződések jönnek létre, melyeknek része a program során létrehozott és a MaNDA adatbázisba feltöltött digitális kulturális javakkal kapcsolatos jogi rendelkezések megtétele. A szerződések kötelező melléklete a munkaterv. A szerződő intézmények saját hatáskörben döntenek el, mely gyűjteményrészüket digitalizálják a program keretében.

2016 januárjában a kulturális igazgatás bejelentette a Magyar Nemzeti Digitális Archívum és Filmintézet megszűnését, feladatai szétosztását. Az átszervezés után – 2017 januárjától – a digitális archívumi részleg és a Filmintézet külön folytatja eddigi szakmai tevékenységeit. Hivatalos jogutódként a Forum Hungaricum működik közre a kulturális javak digitalizálásában, és a Magyar Nemzeti Digitális Archívum és Filmintézet közfoglalkoztatói státuszához kapcsolódó valamennyi jogát és kötelezettségét – beleértve a közfoglalkoztatási jogviszonyokból eredő jogokat és kötelezettségeket is – a Forum Hungaricum vette át.

2013-tól kezdődően közel 170 – volt és jelenlegi – partnerintézmény⁵ (2. ábra) adja közre digitalizált dokumentumait a MaNDA adatbázison keresztül, az egymást követő közfoglalkoztatási programok segítségével. Baranya megyéből jelenleg egyedül a Csorba Győző Könyvtár a partnerünk.

MaNDA adatbázis

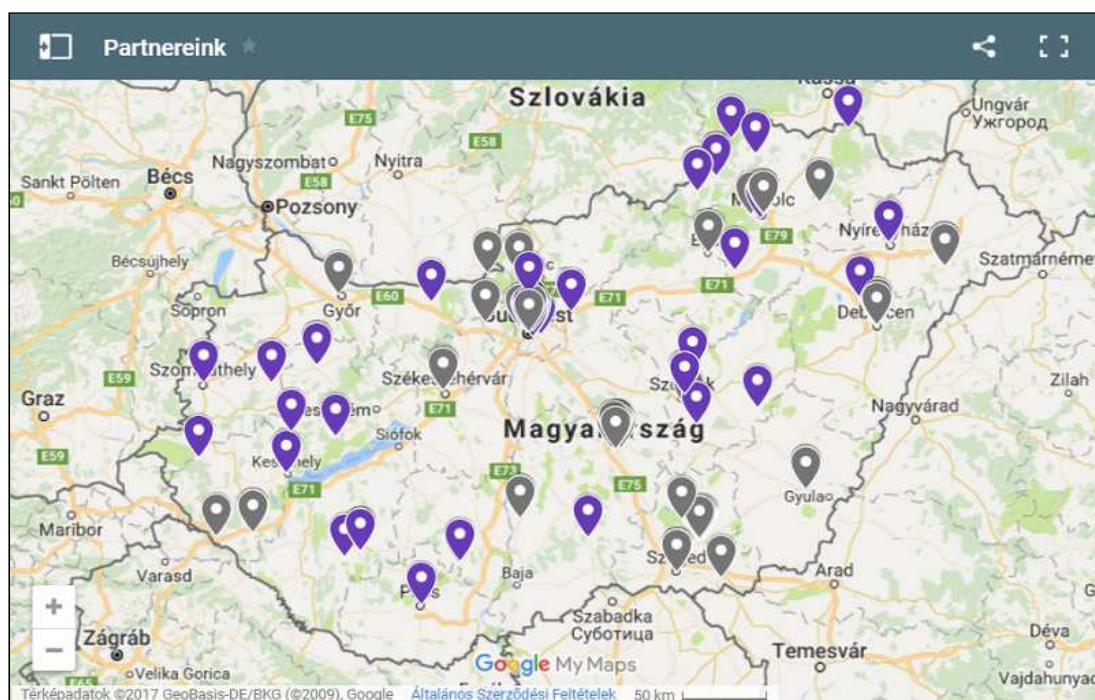
Egy központi adatbázis létrehozása vált szükségessé annak érdekében, hogy kulturális örökségünk digitalizált példányai rendszerezve fennmaradjanak, és széles körűen elérhetővé váljanak a jövőben. E célból, 2013 tavaszán elindult a MaNDA adatbázis, amely aggregátorként gyűjti a

digitalizált magyar kultúrkincseket. Az adatbázis célkitűzése a digitalizált magyar vonatkozású szellemi, kulturális örökség rendszerezése, és a hatályos szerzői jog keretei között a nagyközönség számára nyilvánosságra hozatala egy központi nyilvános online felületen. A gyűjtés hozzájárul a digitális tartalmak közzétételével elsősorban a közgyűjteményekben őrzött kulturális javaknak a magyar társadalom, valamint a határon túl élő magyar közösségek, illetve a nemzetközi érdeklődők számára való eljuttatásához; a tudományos kutatás elősegítéséhez; a közoktatás számára minőségi digitális tartalmak szolgáltatásához, illetve a helyi közösségek érdeklődési körébe tartozó, helyi gyűjtemények, események digitális lenyomatának az adott közösség felé való közvetítéséhez. Betekintést nyújt partnerintézményei állományába, közzéteszi a kulturális tartalmakat, amelyeknek fellelhetősége egységes adatbázis hiányában nehezebben lenne megvalósítható. Az adatbázis látogatói felülete elérhető angol nyelvű és a vakok és gyengén látók számára akadálymentesített verzióban is.

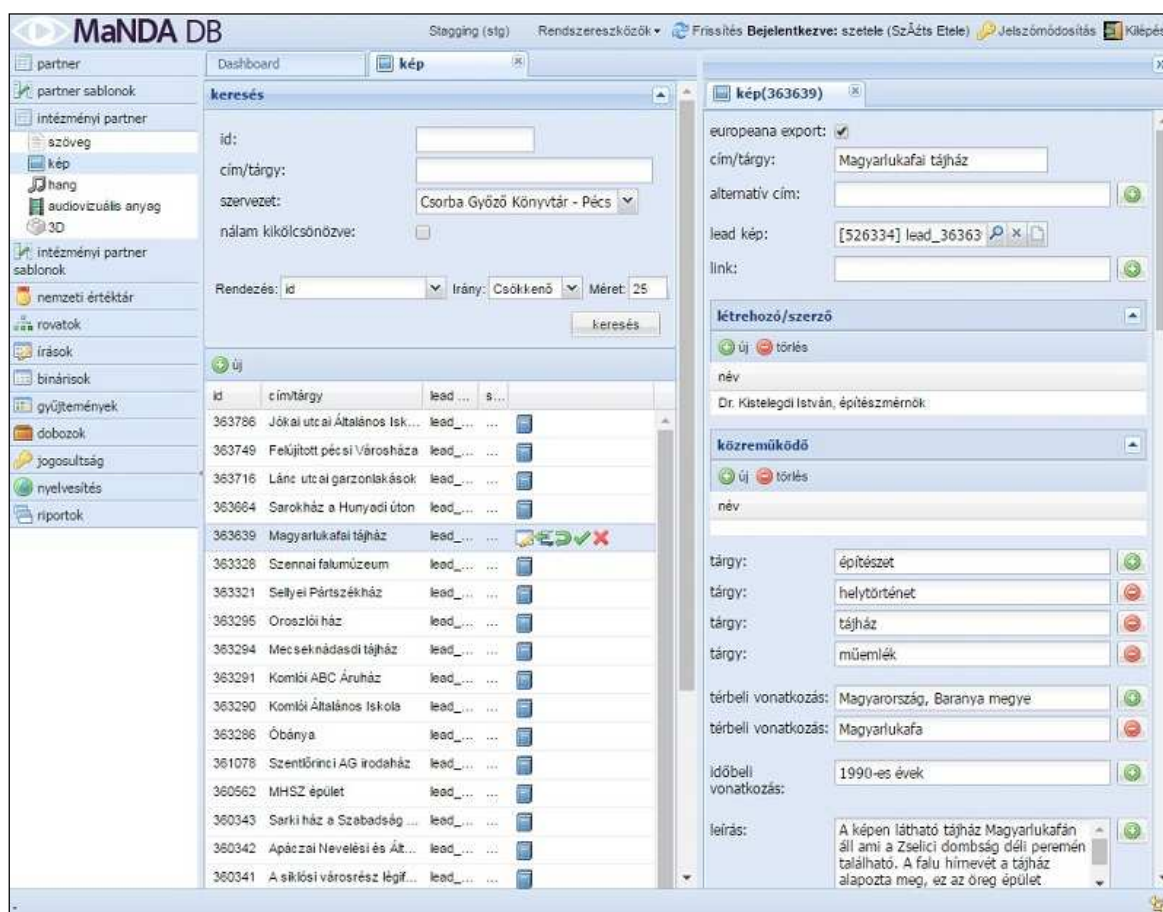
Az adatbázis nyilvános felületén jelenleg⁶ 453 094 rekord és 7 328 448 metaadat érhető el. A pécsi könyvtár 2 625 kép típusú, 3 699 szöveg típusú és 54 audiovizuális típusú adatbázistételt töltött fel. Egy adatbázistételhez egyszerre több *bináris* (digitalizált objektum) is tartozhat. Így 555 adatbázisrekord tartalmazza az 5 214 darab fotóból álló *Kistélegdi Gyűjtemény* anyagát.

Az adatbázist egy webböngészőn keresztül menedzselhető, testre szabható, XML+ technológián alapuló, reszponzív dizájnú, *PortalWare*⁷ típusú portálrendszer szolgálja ki. A PortalWare egy dinamikus portál, ezért képes nagy mennyiségű adat több szempontból történő megjelenítésére. A vállalati portálokhoz hasonlóan JAVA nyelven íródott, a portál motorja része a *J2EE* szabványnak, támogatja a skálázhatóságot, és már meglévő alkalmazások is integrálhatóak bele (3. ábra).

A PortalWare jól terhelhető, kevesebb erőforrást igényel, mint a többi dinamikus portál. A rendszer kritikus terhelésre méretezett, speciális technológián alapul. Ennek lényege, hogy a szerkesztőségi rendszer a felkerülő rekordokat egy monitoring és felügyeleti rendszer által ellenőrzött eljárás utáni engedélyezésre a portál struktúrájának megfelelően statikus elemekre generálja. Így nagyszámú megtekintés és nagy terhelés esetén az erőforrásigény jelentősen kisebb, mint azoknál a page impression rendszereknél, ahol minden megtekin-

2. ábra Volt és jelenlegi partnerintézményeink országszerte

3. ábra A MaNDA adatbázis szerkesztői felülete, root jogosultsággal

tés újra generálja az összes lap letöltését. Beépített moderálási funkciót tartalmaz, így a megjelenés csak az arra jogosult munkatársak előzetes engedélyezésével lehetséges. XML – XSL technológián alapul, a tartalom és a megjelenés felülete egymástól jobban elkülönül, mint a hagyományos XML technológia esetén, így a megjelenítő kiszolgáló és az adatbázisoldal külön-külön méretezhető. Az elkülönülés lehetővé teszi továbbá egy rekord ellenőrzését megjelenés előtti valódi előnézettel, illetve szükséges javítás esetén csak újraelőnézés után kerülhet fel a javítás a megjelenítő oldalra. A rendszer közepes szintű mappinget tartalmaz öt dokumentumtípusra (szöveg, kép, hang, audiovizuális anyag, 3D modell) önálló leírórendszerrel. Maga a tárfelület csatlakozik egy paraméterezhető adatbázishoz.

A 43 opcionális mezőből fix 7 mező kitöltése kötelező:

- *Cím* (ha ismert, a szerző is).
- *Nyelv* – A dokumentum nyelve, többnyelvű dokumentum esetén mindegyik nyelv.
- *Licenc* (emellett a Hozzáférési jogok kitöltése erősen ajánlott).
- *Jogtulajdonos* – Az a személy (vagy ritkábban szervezet), amely a dokumentum tulajdonjogai felett rendelkezik, szerzői joggal bír.
- *Lead kép* (nézőkép) feltöltése, minimum 400 pixel széles méretben.
- Bináris feltöltése.
- *Tárgy* – két-három kulcsszó, a dokumentum tárgyára, témájára utaló kifejezések. Szabadszavas tárgyszavazási lehetőség, de ajánlott az OSZK *Tezaurusz/Köztaurusz* használata. A Csorba Győző Könyvtár Helyismereti Osztálya azonban saját tárgyszójegyzéket használt a feltöltés során (4. ábra).

The screenshot shows the MaNDA (Magyar Nemzeti Digitális Archívum) search results page. The header includes the MaNDA logo and the text 'MAGYAR NEMZETI DIGITÁLIS ARCHÍVUM'. A search bar contains the text 'Magyarlukafai tájház'. Below the search bar, there is a small image of a folk house and a detailed description in Hungarian and English. The page also features sections for 'INTÉZMÉNY' (Institution: Csorba Győző Könyvtár - Pécs), 'DOKUMENTUM' (Documents: 8 photos), 'LICENC' (License: CC0), and 'MEGOSZTÁS' (Share: Facebook, Pinterest, Twitter, Tumblr). At the bottom, there are sections for 'CÍM(EK), NYELV' (Title(s), Language: magyar) and 'TÁRGY, TARTALOM, CÉLKÖZÖNSÉG' (Subject, Content, Target Audience: építészet, helytörténet).

4. ábra A MaNDA adatbázis találati oldala (ID 399269)

További erősen ajánlott metaadatmezők:

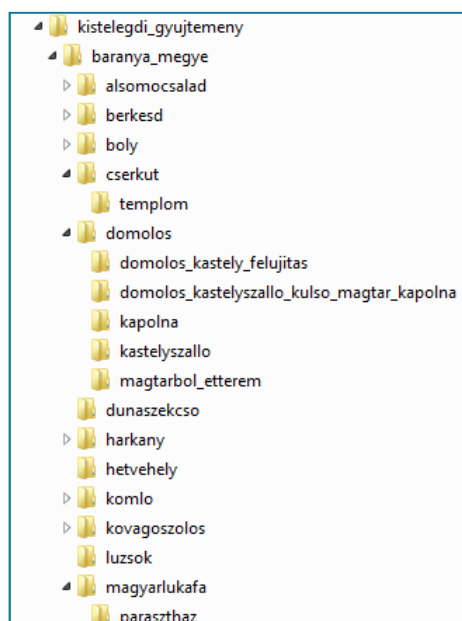
- *Leírás* – A dokumentum tartalmának rövid, szabadon megfogalmazott, összegző leírása.
- *Időbeli vonatkozás* – Az eredeti (fizikai) dokumentum létrejöttéhez, tartalmához köthető korszak, időintervallum. Lehet: dátum vagy időszak.
- *Térbeli vonatkozás* – Az eredeti (fizikai) dokumentum létrejöttéhez, tartalmához köthető helyszín. Létrehozás helyszíne, vagy a könyv tartalmának térbeli vonatkozása.
- *Forrás* – Az adatszolgáltató intézmény neve.
- *Hozzáférési jogok* – Információ arról, hogy kinek, milyen feltételekkel érhető el az eredeti tárgy/objektum.

A Kistelegdi Gyűjtemény digitalizálása, feltöltése

A Kistelegdi Gyűjtemény eredeti fotóit nyolc darab nagyméretű dobozban adták át a könyvtár számára. A dobozokat a helytörténész könyvtárosok nézték át. Szétválasztották a gyűjtemény Baranya megyére, valamint Somogy és Tolna megyére vonatkozó felvételeit, továbbá kiszűrték belőlük a duplikátumokat. A digitalizáláshoz a Magyar Nemzeti Digitális Archívum és Filmintézet biztosította a kilenc fő archivátor kollégát, a munkaállomásokat képező *HP ProOne 400 G1 All-in-One Business PC*-ket és a *HP OfficeJet 7612* széles formátumú *e-All-in-One A3*-as multifunkciós szkennereket, fejenként egy-egy darabot. A digitalizációs értékmentő munka megkezdése előtt az archivátorok megkapták a MaNDA adatbázis e-learning rendszerű tananyagát, a *MaNDA Kísokos 3.0-t⁸*, ami az adatbázis részletes használati útmutatóján túl segíti a digitalizáló eszközök használatának elsajátítását, bemutatja az alapvető képszerkesztő és konvertáló programok működését. Az elektronikus tananyag mellett egy alkalommal személyes betanításon is ismertettem az adatbázisba történő adatfeltöltés menetét. Az analóg felvételek 600 dpi felbontású, TIFF (*.tif) kiterjesztésű master fájlokként lettek archiválva. A digitális fájlok rendszerezése településenként, azon belül pedig intézményenként, épületenként történt (5. ábra).

A könyvtár a helytörténeti dokumentumok master fájljainak szakszerű tárolására beszerzett egy *Synology DiskStation 2413+* típusú hálózati adattárolót (NAS-t), ami 12x4 TB-tal, azaz összesen 48 TB tárhely kapacitással rendelkezik, amiből 41 TB szabadon felhasználható. A MaNDA adatbázisba való feltöltéshez a digitális dokumentumok képszerkesztő programmal 200 dpi felbontású, JPEG (*.jpeg) kiterjesztésű fájlokra lettek kicsinyítve.

Minden rekordhoz tartozik egy *lead kép* (nézőkép), amely egyfajta felvezetés a dokumentumhoz, célja a felhasználók érdeklődésének felkeltése, figyelmüknek a dokumentumra irányítása. A *lead képek*nek pontos paraméterei vannak, ezért a feltöltésre szánt képekből szükséges volt egy kisebb, 400 pixel széles és 220-680 pixel közé eső magasságú JPEG (*.jpeg) kiterjesztésű képet készíteni. *Lead képet* és *binárist* minden rekord esetén kötelező volt feltölteni, továbbá a *lead kép* feltöltése nem váltotta ki a dokumentum feltöltését (6. ábra).

5. ábra A Kistelegdi Gyűjtemény mappaszerkezete

A szerkesztői felületre való bejelentkezés után, a feltöltés előtt ki kellett választani a menüsorból a feltöltendő dokumentum típusának (szöveg, kép, hang, audiovizuális anyag, 3D modell) megfelelő fület. Fontos, hogy erre kattintva, ez alatt kellett megkezdni a dokumentumok feltöltését, utólagos módosításra nincs lehetőség, tehát a szöveggént feltöltött képet nem lehet egy kattintással a kép fül alá áthelyezni. Ilyen esetben a dokumentumot újra fel kellene tölteni a megfelelő fül alá. A feltöltés során az archivátor kollégák kép típusú űrlapsablonokat hoztak létre, amelyekbe felvitték az összes rekordnál ismétlődő adatot. A sablonban szereplő értékeket a helytörténész kollégák határozták meg és ellenőrizték az adatrögzítés helyességét (1. táblázat). Az archivátorok a feldolgozás során tételesen általában 20-25 metaadatmezőt töltöttek ki. A digitalizálás és feltöltés kapcsán felmerülő bármilyen kérdés esetén a *Digitális Gyűjtemények Főosztályának* Helpdesk csoportja segített telefonon vagy e-mailen keresztül.

6. ábra **Digitalizálás a Csorba Győző Könyvtárban**

Fotó: Kovács Zoltán | Forrás: <http://csqyk.hu>

1. táblázat
Adatrögzítési sablon

MaNDA adatbázis	Minden rekordnál ismétlődő sablonérték
létrehozó/szerző	Dr. Kistelegdi István, építészmérnök
térbeli vonatkozás	Magyarország, Baranya megye
leírás	Kistelegdi István Ybl-díjas építészmérnök, a Pécsi Tudományegyetem...
leírás (angol)	István Kistelegdi, the Ybl-prize winner architect and professor emeritus of...
kiadó	Dr. Kistelegdi István
kiadás/létrehozás helye	Pécs
formátum	jpeg
hordozó	fotópapír
leltári szám/ regisztrációs szám	1/2016
forrás	Dél-dunántúli Regionális Könyvtár és Tudás-központ, Csorba Győző Könyvtár - Pécs
forrás	Helyismereti Osztály, Baranyai MédiaTár, Kistelegdi Gyűjtemény
az eredeti tárgy földrajzi fekvése	Magyarország, Pécs
nyelv	magyar
hozzáférési jogok	Ingyenes hozzáférés
licenc	CC0
jogtulajdonos	Dr. Kistelegdi István
célközönség	általános

A sablonadatok megnyitása után rögzítették az archivátorok az adott dokumentumra vonatkozó adatokat. A dokumentum *címe*, *időbeli vonatkozása* és a *közreműködő* neve jellemzően a fizikai fotó hátuljára volt felírva. Abban az esetben, ha nem volt megadva ilyen adat, akkor a közfoglalkoztatott kolléga a helytörténész könyvtáros bevonásával adott címet, tájolta be a kép helyét és idejét.

A *tárgyszavak* meghatározásához a Helyismereti Osztály saját tárgyszójegyzékét használta a könyvtár, ami a *Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár* tárgyszórendszerére épül. A helyismereti tárgyszójegyzék minden feltöltő kolléga munkába lépésekor nyomtatásban, kötött példányban, illetve elektronikusan is megkapta.

A sablonban ugyan szerepel magyar és angol nyelvű *leírás* is, azonban ezek minden rekordra érvényes általános leírások, magát a gyűjteményt írják le. Az adott képre vagy képekre vonatkozó leírást az archivátorok adták meg. Az angol nyelvű általános és adott rekordra vonatkozó leírást is a Magyar Nemzeti Digitális Archívum és Filmintézet – illetve 2017 januárjától a Forum Hungaricum – munkatársaként dolgozó szakfordító kollégánk készítette.

A *kép színe* mezőbe az adott képtől függően 'feke-te-fehér' vagy 'színes' érték került, a dokumentum fizikai *méretét* minden esetben vonalzóval való megmérés után centiméterben adták meg, például: '23,5 cmx17,5 cm'.

A metaadatok felvitele, valamint a *lead kép* és *bináris* feltöltése után, mentették a rekordokat, de ez a mentés még nem volt egyenlő a készre jelentéssel/publikálással. A publikálás a digitalizálást koordináló személy engedélye után történt meg.

Az archivátorok a MaNDA adatbázison kívül a pécsi könyvtárak – *Corvina* integrált könyvtári rendszerű – összesített katalógusába⁹ (*PTE Egyetemi Könyvtár* és *Tudásközpont* könyvtári hálózata, Csorba Győző Könyvtár könyvtári hálózata) is felvitték a gyűjteményt. Ez a közös katalógus az 1990 után megjelent dokumentumokról ad megbízható tájékoztatást az egész pécsi könyvtári hálózatra vonatkozóan. A régebben megjelent dokumentumok leírása a cédulakatalógusokban található, a dokumentumok visszamenőleges feldolgozása folyamatos.

Adatszerkezet

Az adatbázis megvalósítása során elsősorban az Europeana adatbázisának mintájára, és az ott dolgozó szakemberekkel szoros együttműködve került sor az adatszerkezet megválasztására, a metaadatok, valamint a beviteli adatlap kialakítására. Az adatbázis indulásakor az *Europeana Semantic Elements (ESE)*¹⁰ adatszerkezetet használtuk, majd 2014-ben – az Europeana-val összhangban – váltottunk az *Europeana Data Model (EDM)*¹¹ adatszerkezetre. A programozási feladatokat kezdettől fogva a *Deltha Rendszerház Kft.* munkatársai látták el. Az adatstruktúra kialakítása megfigyelhető az alábbi kulturális örökségi elemet (Magyarlukafai tájház, ID 363639) leíró adategyüttes XML formátumú exportján (7. ábra).

A 2. táblázat a MaNDA adatbázisban leggyakrabban használatos mezők *Dublin Core* formátumú adatait, illetve a könyvtár 363639 azonosítójú tételénél felvitt értékeket tartalmazza. A félkövérrel jelzett sorok az adatbázisban kötelezően kitöltendő mezőket jelölik, ezek mellett még kötelező a *lead kép* és *bináris* feltöltése.

Jogkezelés

A Forum Hungaricum és a partnerintézmények között létrejövő szerződések kötelező része – az *Europeana Data Exchange Agreement (DEA)* című dokumentumának mintájára kialakított – jognyilatkozat. A dokumentum aláírásával az intézmények hozzájárulásukat adják a Forum Hungaricum által közvetített Europeana-exporthoz; valamint felelősséget vállalnak, hogy digitalizálásra és közzétételre csak jogtisztta vagy rendezett jogállású tartalmakat választanak ki. Fontos kiemelni, hogy a Forum Hungaricum nem vonja magához a keletkezett digitális tartalmak jogtulajdonlását. Az adatbázis űrlapján az ún. jogi információk körébe tartozó, alábbi metaadatok közül az első kettő kötelező, a harmadik kitöltése erősen ajánlott, ezeket a feltöltő intézmény adja meg:

1. *Licenc*: a digitalizált dokumentum, a digitális mű felhasználását hivatalosan engedélyező vagy korlátozó szabály.
2. *Jogtulajdonos*: az a személy esetleg intézmény, aki/amely a dokumentum tulajdonjogai felett rendelkezik, illetve szerzői vagy jogkezelői joggal bír.
3. *Hozzáférési jogok*: információ arról, hogy az eredeti dokumentum, tárgy milyen feltételekkel, ingyenesen vagy díjszabással érhető el, illetve tekinthető meg az adatszolgáltató intézményben.

```

1 <?xml:version="1.0" encoding="UTF-8"?><rdf:RDF xmlns:rdf="http://www.w3.org/1999/02/22-rdf-syntax-ns#"
  xmlns:dcterms="http://purl.org/dc/terms/" xmlns:ore="http://www.openarchives.org/ore/terms/" xmlns:oai
  ="http://www.openarchives.org/OAI/2.0/" xmlns:edm="http://www.europeana.eu/schemas/edm/" xmlns:dc=
  "http://purl.org/dc/elements/1.1/">
2 <edm:ProvidedCHO rdf:about="363639">
3 <dc:title>Magyarlukafai tájház</dc:title>
4 <dc:creator>Dr. Kistelegdi István, építészmérnök</dc:creator>
5 <dc:subject>építészet</dc:subject>
6 <dc:subject>helytörténet</dc:subject>
7 <dc:subject>tájház</dc:subject>
8 <dc:subject>műemlék</dc:subject>
9 <dcterms:spatial>Magyarország, Baranya megye</dcterms:spatial>
10 <dcterms:spatial>Magyarlukafa</dcterms:spatial>
11 <dcterms:temporal>1990-es évek</dcterms:temporal>
12 <dc:description xml:lang="hu">A képen látható tájház Magyarlukafán áll ami a Zselici dombság déli
  peremén található. A falu hírnevét a tájház alapozta meg, ez az öreg épület valamikor az 1820-as évek
  környékén épülhetett. {8 db fotó}</dc:description>
13 <dc:description xml:lang="hu">Kistelegdi Gyűjtemény</dc:description>
14 <dc:description xml:lang="hu">Kistelegdi István Ybl-díjas építészmérnök, a Pécsi Tudományegyetem
  Műszaki és Informatikai Kar emeritus professzora, a Csorba Győző Könyvtár Helyismereti
  Gyűjteményének adományozta a munkássága folyamán keletkezett fotógyűjteményét. Az adományozó
  a 3037 db digitalizált fotót 1972 és 1988 között előbb a BARANYATERV, majd a PÉCSITERV
  tervezőjeként készítette. A gyűjtemény részben lefedi Pécs és Baranya megye állami építkezéseit, az
  1970-es évektől a rendszerváltásig.</dc:description>
15 <dc:description xml:lang="en">The folk-house in Magyarlukafa stands on the edge of Zselic Hills. The
  reputation of the village is based on its folk-house that was built around 1820. {8 photos}</dc:description>
16 <dc:description xml:lang="en">Kistelegdi Collection</dc:description>
17 <dc:description xml:lang="en">István Kistelegdi, the Ybl-prize winner architect and professor emeritus of
  the Faculty of Engineering and Information Technology of the University of Pécs, donated his photo
  collection, which was made during his scholarly activities, to Csorba Győző Library's the Local History
  Collection of Csorba Győző Library. Kistelegdi prepared the 3037 digitalized photos between 1972 and
  1988 as an architectural designer of BARANYATERV and later PÉCSITERV. The collection partly covers
  the state constructions implemented in Pécs and Baranya counties from the 1970s until the change of
  the regime.</dc:description>
18 <dc:publisher>Dr. Kistelegdi István</dc:publisher>
19 <dc:type>kép</dc:type>
20 <dc:format>jpeg</dc:format>
21 <dc:format>színes</dc:format>
22 <dcterms:extent>23,5 cm x 17,5 cm</dcterms:extent>
23 <dcterms:medium>fotópapír</dcterms:medium>
24 <dc:identifier>Inventory number 1/2016</dc:identifier>
25 <dc:source>Dél-dunántúli Regionális Könyvtár és Tudásközpont, Csorba Győző Könyvtár - Pécs
  </dc:source>
26 <dc:source>Helyismereti Osztály, Baranyai MédiaTár</dc:source>

```

7. ábra Egy Kistelegdi Gyűjteménybe tartozó kulturális örökségi elem (ID 363639) metaadatai XML formátumban

A Magyar Nemzeti Digitális Archívum és Filmintézet 2013 és 2016 között tizenhárom, különböző licencet alkalmazott az adatbázisában. Ezek közül kilenc – The Public Domain Mark (PDM); Out of copyright - non commercial re-use (OOC-NC); The Creative Commons CC0 1.0 Universal Public Domain Dedication (CC0); Creative Commons - Attribution (BY); Creative Commons – Attribution, ShareAlike (BY-SA); Creative Commons - Attribution, No Derivatives (BY-ND); Creative Commons – Attribution, Non-Commercial (BY-NC); Creative Commons – Attribution, Non-Commercial, ShareAlike (BY-NC-SA); Creative Commons - Attribution, Non-Commercial, No Derivatives (BY-NC-ND) – a *Creative Commons (CC)*¹² elnevezésű, nemzetközi szervezet licence, a másik négy pedig – Rights

Reserved - Free Access; Rights Reserved - Paid Access; Orphan work; Unknown – az Europeana ajánlása¹³.

Az Europeana részvételével 2016 áprilisától új, a digitális tartalmak jogkezelésének elveit és gyakorlatát koordináló testület kezdte meg munkáját, ez a *RightsStatements.org*. Az együttműködésben az Europeánán kívül részt vett a Creative Commons és a *Digital Library of America (DLA)*¹⁴. Az Europeana a jövőben a szervezet együttműködésében kidolgozott új jogi kategóriákat kívánja alkalmazni az adatbázisában megjelenő digitális tartalmak metaadataiban. Az újonnan megfogalmazott jogi kategóriák MaNDA adatbázisba történő implementálása 2017 folyamán várható.

2. táblázat

A mezők Dublin Core adatelemei

MaNDA adatbázis	Dublin Core	363639 azonosítójú tétel értékei
cím/tárgy	<dc:title>	Magyarlukafai tájház
létrehozó/szerző	<dc:creator>	Dr. Kistelegdi István, építészmérnök
tárgy	<dc:subject>	építészet, helytörténet, műemlék, tájház
térbeli vonatkozás	<dcterms:spatial>	Magyarország, Baranya megye
időbeli vonatkozás	<dcterms:temporal>	1990-es évek
leírás	<dc:description>	A képen látható tájház Magyarlukafán áll...
kiadó	<dc:publisher>	Dr. Kistelegdi István
formátum	<dc:format>	jpeg
kép színe	<dc:format>	színes
méret	<dcterms:extent>	23,5 cm x 17,5 cm
hordozó	<dcterms:medium>	fotópapír
leltári szám/ regisztrációs szám	<dc:identifier>	1/2016
forrás	<dc:source>	Dél-dunántúli Regionális Könyvtár és Tudásközpont, Csorba Győző Könyvtár - Pécs
forrás	<dc:source>	Helyismereti Osztály, Baranyai MédiaTár
forrás	<dc:source>	Kistelegdi Gyűjtemény
az eredeti tárgy földrajzi fekvése	<dc:source>	Magyarország, Pécs
nyelv	<dc:language>	magyar
hozzáférési jogok	<dc:rights>	Ingyenes hozzáférés
licenc	<dc:rights>	CC0
jogtulajdonos	<dc:rights>	Dr. Kistelegdi István

A Kistelegdi Gyűjtemény összes tételére azonos jogi információk vonatkoznak. Mivel a könyvtár nyilvános közkönyvtárként szabadon látogatható, ezért a *hozzáférési jogok* metaadatmezőben az 'Ingyenes hozzáférés' érték szerepel. A digitalizált dokumentumok felhasználását szabályozó *licenc* metaadatmezőben a 'CC0' értéket választották ki a könyvtár munkatársai. Ez a licenc azon dokumentumok esetében használható, amelyek jogtulajdonosa lemondott a művéhez fűződő minden jogáról. Ez esetben a dokumentum korlátozás nélkül felhasználható. A 'CC0' licenc a közkinccs-kategória szűkítése: a dokumentumnak szerzője van, de szerzői jogait nem tartja fenn. A *jogtulajdonos* mezőbe a szerző, 'Dr. Kistelegdi István' neve került.

Europeana adatexport

A Forum Hungaricum – aggregátor szerepköréből adódóan – kiemelt feladata az Europeana-ba való tartalomszolgáltatás. Az Europeana felé történő havi rendszerességű adatexportot 2014 júniusától látta el a jogelőd Magyar Nemzeti Digitális Archívum és Filmintézet. Rendszerünk a nemzetközi információcsere gyakorlatában létező szabványos, automatizált adatgyűjtési megoldáson, az *Open Archives Initiative Protocol for Metadata Harvesting (OAI-PMH)* protokollon alapul.

1. Az adatgyűjtést az Europeana kezdeményezi egy alkalmazás segítségével.
2. A Forum Hungaricum mint adatszolgáltató szintén egy alkalmazást – egy nemzetközileg szé-

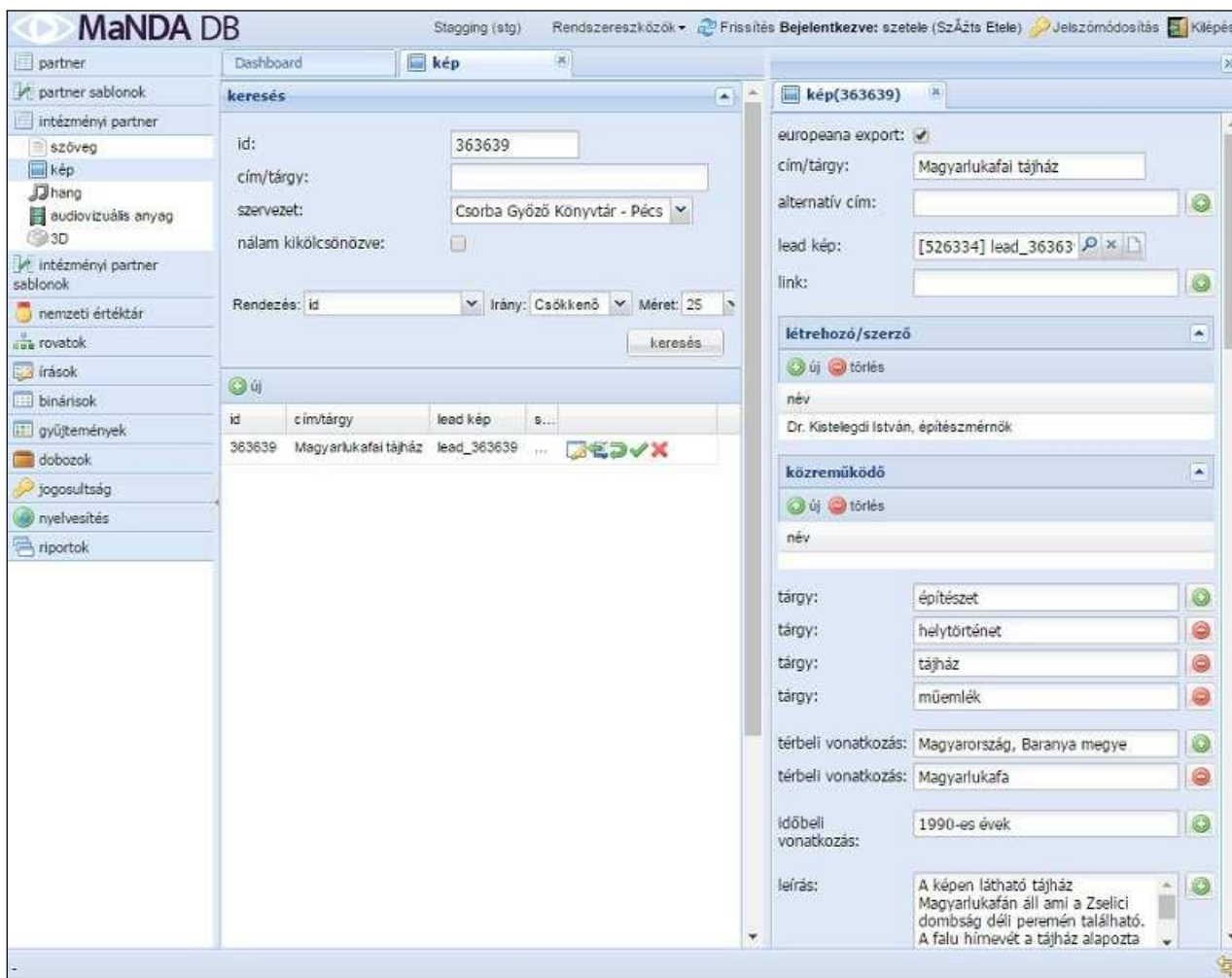
les körben elterjedt, nyílt forráskódú rendszert, a REPOX-ot – működtet, amely alkalmazás az OAI-PMH protokollnak megfelelően válaszol az Europeana felől jövő kérésekre.

A MaNDA adatbázisban minden kulturális gyűjteményi elemnél (Cultural Heritage Object – CHO) ki lett építve egy Europeana exportmező (checkbox), melynek értékét csak „MaNDA, szerkesztő”, illetve „rootMaNDA” szerepkörű felhasználó változtathatja. Ha ez a jelölőnégyzet 'igaz' értékű, az elem exportálva lesz az Europeana-ba (8. ábra).

Minden partnerintézmény a szerkesztői felületén egy *riportok* elnevezésű modul segítségével lekérdezheti az exportra jelölt elemait. MaNDA jogosultsággal az összes partnerintézmény rekordja látható – együttesen vagy intézményi bontásban –, míg az exportra kiválasztott anyagot az elemet feltöltő intézmény már nem módosíthatja. Amikor a MaNDA adatbázis szerkesztőfelületén készre je-

lentünk egy rekordot, a rekord metaadataiból először egy EDM XML fájl generálódik a szerveren, mely a megfelelő mappaszerkezetben eltárolódik. A REPOX működéséhez szükség van az adatbázis-szerveren egy full és egy incremental mappa definiálására, melyek a következő adatbegyűjtés során az OAI-szerver felől elérhetővé válnak. Ha a tételt előbb exportra küldjük, és így jelentjük készre, a generált XML fájl – a fentiekén kívül – a full és az incremental mappákba is be lesz másolva (9. ábra).

Az exportra kiválasztott gyűjtemény tételeinek a monitorozását, és esetleges javítását a Digitális Gyűjtemények Főosztály adatbázis-archivátorai végezték. Majd a tételeket angol nyelvű leírás metaadatmezővel az osztály szakfordító munkatársai látták el. Fontos megjegyezni, hogy havonta körülbelül 3-4 000 rekordot továbbítanak az

8. ábra Az Europeana-export jelölésére szolgáló checkbox

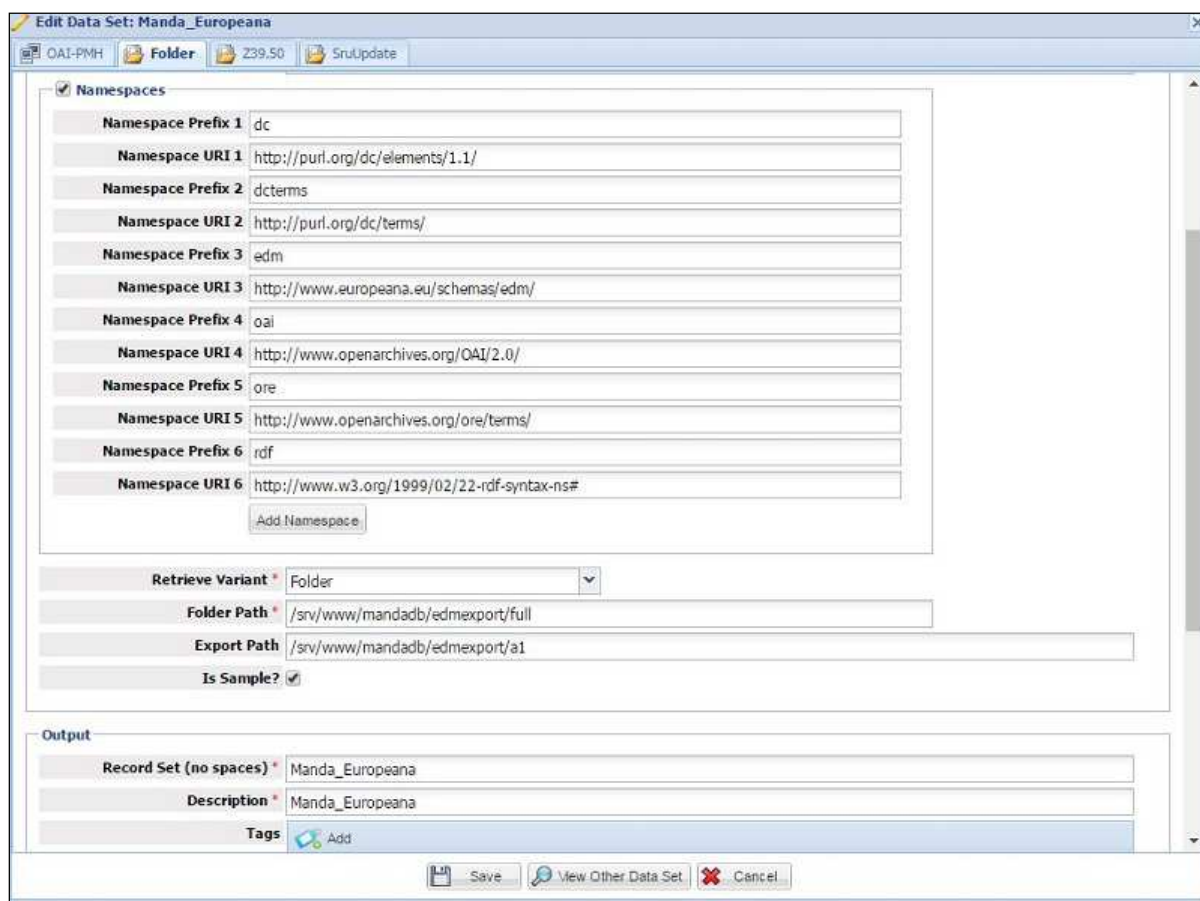
Europeana-ba, amiből nem mindegyik, hanem megközelítőleg 1 000 rekord rendelkezik fordítással. A Kistelegdi Gyűjtemény esetén minden gyűjteményi elem kapott angol nyelvű leírást. A kiválasztott tételek monitorozása és fordítása után következett a már említett „checkboxolás” és a havi ingest lefuttatása. Az export folyamatában az Europeana munkatársai minden hónapban visszajeleznek, hogy sikeres volt-e az export, megfogalmazzák esetleges észrevételeiket és kapunk egy előzetes képet (preview-t) a rekordokról. Ezt követi részünkről egy végleges ellenőrzés, és egy megerősítő e-mail után az exportált rekordok megjelennek az Europeana¹⁵ nyilvános felületén (10. ábra). Amint a Kistelegdi Gyűjtemény általunk aggregált és exportált rekordjai élesedtek, értesítettem a feltöltő intézmény vezetőit és kapcsolat-tartóit.

Virtuális kiállítás

A digitalizált kulturális tartalmak keresése és böngészése mellett a MaNDA adatbázis tételeiből

összeállított, hetente bővülő tematikus virtuális kiállításokat tekinthetnek meg az érdeklődők. A virtuális kiállítások a főoldalon, a diavetítés (carousel) kijánlott cikkeiből közvetlenül, vagy a *Virtuális kiállításaink* menüpont alatti listából érhetőek el. A kiállítások célja, hogy bemutassák az adatbázisba feltöltött kulturális tartalmakat úgy, hogy azt egy új kontextusba, formába helyezik, így akár egymás mellé kerülhetnek olyan tartalmak is, melyeket térbeli, jogi, formai tulajdonságaik választanak el egymástól és emiatt sosem kerülnének egy kiállítótérbe. A könyvtár helytörténész munkatársaival szorosan együttműködve a Kistelegdi Gyűjtemény anyagából is készült egy tematikus virtuális kiállítás¹⁶.

A virtuális kiállításban áttekintettük a professzor úr életrajzát és munkásságát, bemutattuk a PÉCSI-TERVET és a Csorba Győző Könyvtár Helyismere-ti Gyűjteményét. A kiállításban válogatva 55 adatbázistételt használtunk fel. A kiállítás szövege – szakfordító kollégánk munkájának köszönhetően – angol nyelven is elérhető (11. ábra).

9. ábra Az OAI-szerveren a REPOX alkalmazásban beállítható az ingest útvonala

The screenshot shows the Europeana Collections search interface. At the top, there are navigation links for 'Gyűjtemények', 'Böngészés', 'Kiállítások', and 'Blog'. A search bar contains 'Kistelegdi Gyűjtemény' and shows 'Keresési kulcsszó megadása'. Below the search bar, the results are displayed in a grid view. On the left, there are filters for 'GYŰJTEMÉNYEK', 'MÉDIA', 'FELHASZNÁLHATOM?', 'SZOLGÁLTATÓ ORSZÁG', 'NYELV', 'AGGREGÁTOR', and 'INTÉZMÉNY'. The search results include three entries, each with a title, a brief description, and a small image. The first entry is 'A Pécsiterv számítóközpontja | Dr. Kistelegdi István, építészmérnök', the second is 'Bólyi Gyermekotthon | Dr. Kistelegdi István, építészmérnök', and the third is 'Piros napernyős óvoda-bölcsőde (1986) | Dr. Kistelegdi István, építészmérnök'.

10. ábra Részlet a Kistelegdi Gyűjteményből az Europeana nyilvános felületén

Népszerűsítés

Az elkészült virtuális kiállítást több csatornán keresztül népszerűsítettük. Dr. Kistelegdi Istvánt a Csorba Győző Könyvtár munkatársai értesítették. Intézményünk és a könyvtár hivatalos Facebook oldalán, a professzor úr 72. születésnapján, 2016. december 7-én osztották meg az illetékes szerkesztőségek. A saját Facebook oldalunkon keresztül 1 600 embert ért el, 98-an kattintottak rá és 36 reakciót eredményezett, míg a könyvtár Facebook oldalán 681 személyhez ért el, hét „lajkot” és egy megosztást kapott.

Annak érdekében, hogy nőjön az adatbázisunk és a hetente megjelenő virtuális kiállítások látogatottsá-

ga, a *MiniCRM* (ügyfélkapcsolat-kezelési) rendszerünkön keresztül hírlevél formában havi rendszerességgel értesítjük partnerintézményeink vezetőit, koordinátorait és kulturális közfoglalkoztatott munkatársait, ezzel a funkcióval 620 embert érünk el.

A virtuális kiállítás létrejöttét e-mailben megírtam – volt egyetememnek és Dr. Kistelegdi István munkahelyének – a *PTE Műszaki és Informatikai Kar* Dékáni titkárságának. A titkárság válasza szerint a virtuális kiállítást tartalmazó linket megosztották az egyetemi kar összes oktatója és dolgozója között. A kar hivatalos weblapján¹⁷ is hírt adtak a kiállítás létrejöttéről.

MaNDA MAGYAR NEMZETI DIGITÁLIS ARCHÍVUM

keresés ebben: összes mező keresés

Adatbázisunkban 469 803 db rekord és 7 639 564 metaadat található

Kistelegdi Gyűjtemény

Dr. Kistelegdi István Ybl-díjas építész-mérnök, a Pécsi Tudományegyetem Műszaki és Informatikai Kar emeritus professora 2012-ben a Csorba Győző Könyvtár Helyismereti Gyűjteményének adományozta a munkássága folyamán keletkezett fotógyűjteményét. Az adományozó a több, mint 5000 fotót 1972 és 1988 között előbb a BARANYATERV, majd a PÉCSITERV tervezőjeként készítette. A gyűjtemény részben lefedi Pécs és Baranya megye, valamint Somogy és Tolna megye állami építkezéseit az 1970-es évektől a rendszerváltásig.

Prof. Dr. habil. Kistelegdi István

Szombathelyen született 1944. december 7-én. A középiskolát Debrecenben végezte a Péchy Mihály Építőipari Technikumban. Építész-mérnöki és műemlékvédelmi szakmérnöki diplomáit a Budapesti Műszaki Egyetemen szerezte 1968-ban és 1981-ben. 1968-72 között a BARANYATERV irányító tervezője, ezt követően, 1972-88 között a PÉCSITERV építész tervezője, műteremvezetője. A Pollack Mihály Műszaki Főiskola majd a Pécsi Tudományegyetem Pollack Mihály Műszaki Kar, főiskolai, később habilitált tanszékvezető egyetemi tanára, napjainkban professor emeritusa. Számos szakmai szervezetben vállal szerepet; a Magyar Építőművészek Szövetségének, a Magyar Urbanisztikai Társaságának, a Magyar Építészkamara Oktatási Bizottságának és a Magyar Tudományos Akadémia Pécsi Területi Bizottságának is a tagja. Kistelegdi az egyik alapítója a magyar organikus építéssel kibontakozásában fontos szerepet játszó *Pécsi Ifjúsági Irodának*, illetve a szervezethez szervesen kapcsolódó *Pécs Csoportnak*. Kutatási területe a népi építéssel-hagyomány alkalmazási lehetőségei, műemlékvédelem, történelmi városrészek rehabilitációja, új épületek elhelyezése történelmi környezetben, valamint környezetkultúra és kapcsolata a felsőfokú építészeti oktatással.

Munkássága

Munkásságából nehéz válogatni, a legfontosabbak a következők:

11. ábra Részlet a Kistelegdi Gyűjtemény című virtuális kiállításból

A professzor úr a felsőfokú tanulmányait a *Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen* végezte, ezért a virtuális kiállítás elkészülését ehhez az egyetemhez is továbbítottam. A *BME Építész-mérnöki Kar* és a *BME Építészettörténelmi és Műemléki Tanszék* könyvtárának hivatalos Facebook oldala meg is osztotta a kiállítást tartalmazó linket.

A saját közösségi oldalunkról, egy szakmai szervezet osztotta meg a közösségi oldalán a virtuális kiállítás elkészülését, ez a *Magyar Könyvtárosok*

Egyesületének Helyismereti Könyvtárosok Szervezete volt.

A gyűjtemény feltöltése közben a *Paksi Városi Múzeum* munkatársai felhívták a *Paksi Hírnök* online¹⁸ szerkesztőségének a figyelmét a Kistelegdi Gyűjteményre. Az elkészült pozitív hangvételű cikk beszámol az 1980-as években készült, ritkán látott légi fotók paksi vonatkozásairól. A fényképeken megtekinthető az épülő Atomváros és a konzervgyár rég ledöntött kéménye is. A bejegyzést 435 ember kedvelte a Facebookon.

Összegzés

A közgyűjteményi és a közművelődési intézmények országszerte jelentősen különböző felkészültségi állapotban vannak az Europeanába való tartalomszolgáltatás tekintetében, és gyakorta saját digitális tartalmaik archiválása és hosszú távú megőrzése is különböző akadályokba ütközik. Ezért a Forum Hungaricum – a MaNDA adatbázissal – aggregátori és módszertani segítségnyújtó szerepében működik együtt a fent említett intézményekkel. Az Országos Kulturális Digitalizációs Programsorozat keretében megteremtődött az a szükséges informatikai infrastruktúra, valamint az a tartalomfeltöltési rendszer, amely lehetővé tette a könyvtár számára, hogy ezen a szolgáltatáson keresztül tartalmi eljussanak a MaNDA adatbázisba, ahol archiváltuk majd exportáltuk őket az Europeanába.

A magángyűjtemény online közkinccsé tételével négy kulturális közfoglalkoztatott archivátor foglalkozott 7–8 hónapon keresztül, heti 5 nap, napi 8 órában. Ennyi idő kellett ahhoz, hogy a 17 éven keresztül készült 5 214 darab egyedi fényképből elkészüljön egy-egy digitális másolat, melyeket azután feltöltöttek a MaNDA adatbázisba. A budapesti központban a fotókról készült rekordok *leírás* metaadatmezőjének angolra fordítása, az adatbázis-űrlapok ellenőrzése és a tételek Europeana-adatexportra való jelölése további két hónapot és két fő munkáját vette igénybe. A képek előzetes válogatásával, a virtuális kiállítás elkészítésével és népszerűsítésével kimondhatjuk, hogy egy év kellett, hogy a családon belül őrzött privát gyűjtemény különböző online adatbázisokban bárki számára szabadon hozzáférhető és kutatható legyen.

A gyűjtemény digitalizálásával sok mindenki gazdagodott. Elsősorban gazdagodott Baranya megye, Pécs városa és minden további település, amely szerepel a gyűjtemény valamely fotóján. Gazdagodott a könyvtár Helyismereti Gyűjteménye, továbbá a MaNDA adatbázison keresztül gazdagodott mindenki, aki határon innen és határon túl eléri a keresőfelületet. Végezetül, de nem utolsósorban gazdagodtak azok az építészettörténet vagy helytörténet után érdeklődő jelenlegi és jövőbeli kutatók, akiknek kutatómunkájukhoz¹⁹ primer forrásértékű dokumentumként fog szolgálni a Kistelegdi Gyűjtemény.

Amint a cikkemben tárgyalt témakörökből jól kiderült, a Forum Hungaricum és a Csorba Győző Könyvtár kulturálisörökség-megőrző és -közreadó

munkája sikeresen zárult az előző években. Szívvel remélem, hogy a 2018. február végéig tartó – most is futó – V. Országos Kulturális Digitalizációs Közfoglalkoztatási Programnak köszönhetően lesz még alkalmam hasonló sikeres együttműködések-ről is beszámolnom.

Irodalom

Déldunántúli Tervező Vállalat: Pécsiterv. Szerk. PANYIK István, Budapest, Kossuth Nyomda, 1985.

Pécs Lexikon. Főszerk. ROMVÁRY Ferenc, Pécs, Pécs Lexikon Kulturális Nonprofit Kft., 2010.

Pécs Város Közművelődési Könyvtárától a Csorba Győző Könyvtárig : 70 éves a közművelődési könyvtár Pécsen (1943-2013). Összeáll. GYÁNTI István, KATONA Anikó, SZABOLCSINÉ OROSZ Hajnalka, Pécs, Csorba Győző Könyvtár, 2013.

Pécsi Tervező Vállalat. Szerk. ROJKÓ Ervin, GYÖNGYÖSI István, TILLAI Ernő, ERDÉLYI Gábor, Pécs, Pécsi Tervező Vállalat, 196

Hivatkozások, megjegyzések

- ¹ 312/2016. (VI. 13.) Korm. határozat. In: Magyar Közlöny, 2016, 85. szám.
URL:
<http://www.kozlonyok.hu/nkonline/MKPDF/hiteles/MK16085.pdf>
[Hozzáférés: 2017. április 23.]
- ² 378/2016. (XII. 2.) Korm. rendelet. In: Magyar Közlöny, 2016, 187. szám.
URL:
<http://www.kozlonyok.hu/nkonline/MKPDF/hiteles/MK16187.pdf>
[Hozzáférés: 2017. április 23.]
- ³ Csorba Győző Könyvtár hivatalos honlapja: <http://csqyk.hu>, és <http://baranyaidigitar.hu>
- ⁴ A MaNDA tevékenységével, valamint a következő fejezetben részletezett MaNDA adatbázissal kapcsolatban lásd még: VASS Johanna – SZÜTS Etele: *Közgyűjtemények együttműködése a MaNDA országos digitalizálási projektjeiben 2013–2016.* In: Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 2016 (63. évf.) 12. szám. p. 478-493.
- ⁵ Volt és jelenlegi partnerintézmények a MaNDA adatbázisban.
URL:
<https://www.google.com/maps/d/viewer?mid=1avBbX1mjCDA83I3ST76-UXAEyog&usp=sharing>
Hozzáférés: 2017. április 19.]
- ⁶ A MaNDA adatbázis rekordjainak számossága 2017. június 29-én

Szüts E.: Kistelegdi Gyűjtemény – Magángyűjteményből közkinccs

- ⁷ Deltha Rendszerház Kft.: PortalWare termékcsalád bemutatása.
URL: http://www.deltha.hu/termekek/delthaportal/PortalWarefinal147_hu.pdf [Hozzáférés: 2016. március 1.]
- ⁸ MaNDA Adatbázis Kisokos 3.0 Használati útmutató.
URL: http://mandadb.hu/dokumentum/650492/MaNDA_Kisokos_3_0.pdf [Hozzáférés: 2017. február 27.]
- ⁹ Pécsi könyvtárak összesített katalógusa. URL: <http://corvina.tudaskozpont-pecs.hu> [Hozzáférés: 2017. április 23.]
- ¹⁰ Europeana Semantic Elements : Specification and Guidelines : 14/07/2013.
URL: http://pro.europeana.eu/files/Europeana_Professionals/Share_your_data/Technical_requirements/ESE_Documentation//Europeana%20Semantic%20Elements%20Specification%20and%20Guidelines%2014%20July%202013.pdf [Hozzáférés: 2017. április 23.]
- ¹¹ Definition of the Europeana Data Model v5.2.7 : 25/04/2016. URL: http://pro.europeana.eu/files/Europeana_Professionals/Share_your_data/Technical_requirements/EDM_Documentation//EDM_Definition_v5.2.7_042016.pdf [Hozzáférés: 2017. április 23.]; valamint URL: <http://pro.europeana.eu/page/edm-documentation> [Hozzáférés: 2017. április 23.]
- ¹² Creative Commons (CC) licencek.
URL: <https://creativecommons.org/licenses/> [Hozzáférés: 2017. április 19.]
- ¹³ Europeana: Available rights statements.
URL: <http://pro.europeana.eu/page/available-rights-statements> [Hozzáférés: 2017. április 19.]
- ¹⁴ Digital Public Library of America (DPLA).
URL: <https://dp.la/> [Hozzáférés: 2017. április 23.]
- ¹⁵ Kistelegdi Gyűjtemény az Europeanán.
URL: <http://www.europeana.eu/portal/hu/search?f%5bPROVIDER%5d%5b%5d=MaNDA+-+Hungarian+National+Digital+Archive+and+Film+Institute&page=45&q=Kistelegdi+Gy%C5%B1jtem%C3%A9ny> Hozzáférés: 2017. április 15.]
- ¹⁶ Kistelegdi Gyűjtemény című virtuális kiállítás:
http://mandadb.hu/cikk/755070/Kistelegdi_Gyujtemeny
- ¹⁷ PTE Műszaki és Informatikai Kar: Kistelegdi Gyűjtemény.
URL: <https://mik.pte.hu/hirek/kistelegdi-gyujtemeny> [Hozzáférés: 2017. április 23.]
- ¹⁸ Paksi Hírnök Online: *Ritkán látott fotókon az épülő Atomváros.*
URL: <http://paksihironok.hu/2016/06/02/ritkan-latott-fotokon-az-epulo-atomvaros2/> [Hozzáférés: 2017. április 27.]

Beérkezett: 2017. VII. 11-én.

Szüts Etele

Forum Hungaricum Nonprofit Kft.,
a Digitálisarchívum-fejlesztési Osztály
vezetője.
E-mail:
szuts.etele@forumhungaricum.hu